Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon mom. 35.01.65

1. Yleistä

Momentin määrärahataso on vakiintunut viime vuosina keskimäärin noin 2 100 000 euroon. Määrärahan kehys on ollut 2 000 000, mutta eduskunta on vuosittain korottanut momentin määrärahaa 50–160 000 euroa.

Vuoden 2016 valtion talousarvioon ja kehyskaudelle 2017–19 esitetyt leikkaukset järjestötukiin ovat yhteensä 5 milj. euroa. Ympäristöministeriön osalta säästö on vuoden 2016 talousarvioesityksessä -266 tuhatta euroa ja sen jälkeen -270 tuhatta laskettuna kehyksen 2 milj. euron tasosta.

Säästö kohdistuu kuitenkin kovempana, kun lähtökohdaksi otetaan määrärahan useamman vuoden vakiintunut taso, noin 2 100 000 euroa. Vuonna 2016 vähennys olisi 366 tuhatta euroa, minkä jälkeen se vakiintuu 370 000 euron tasolle.

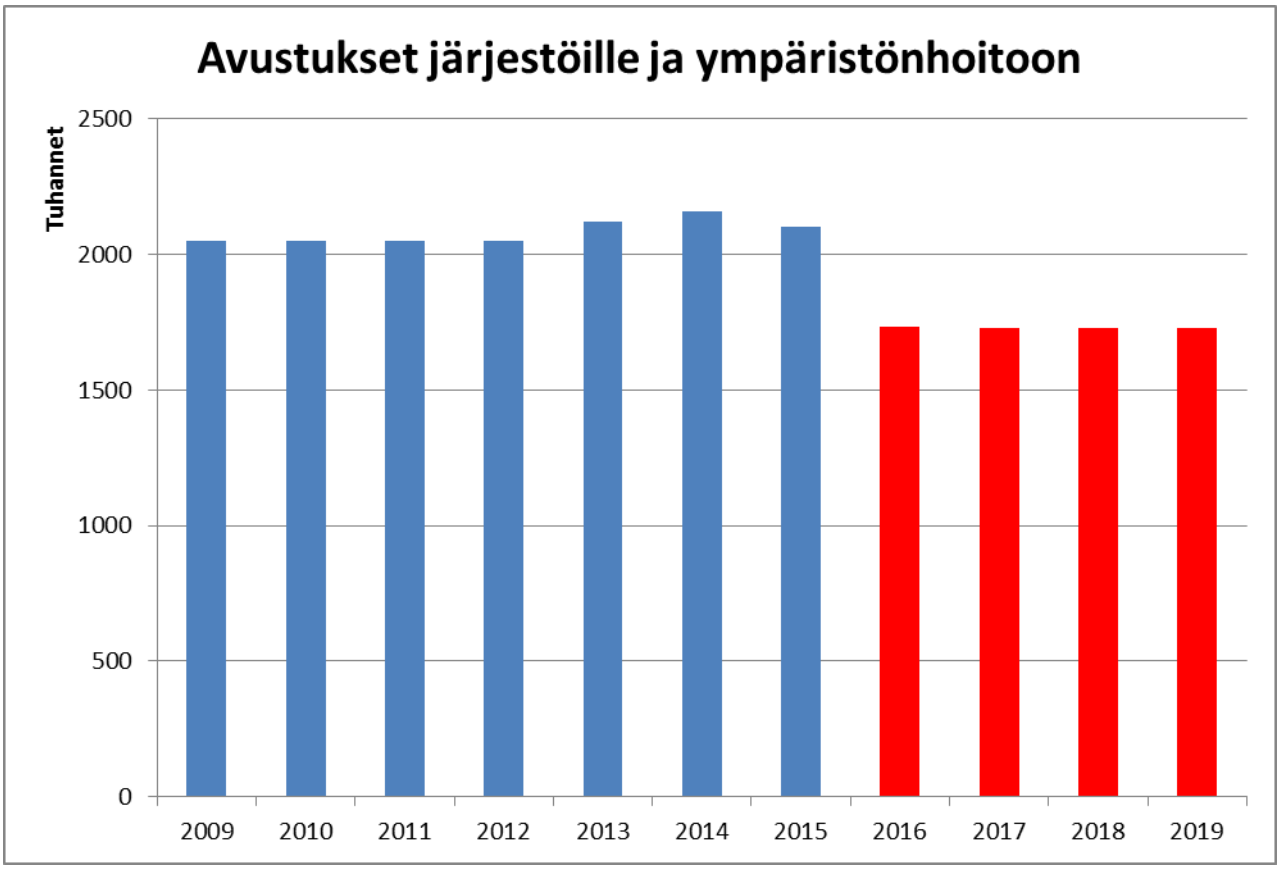

2. Momentin määrärahan käyttö

Ympäristöministeriön momentin 35.01.65 määrärahaa on käytetty järjestöavustusten lisäksi ympäristönhoitoon. Ympäristön hoitoon kohdistetuilla valtionavustuksilla on tiivis ja näkyvä yhteys käytännön ympäristönhoitotyöhön.

Määrärahan leikkaus merkitsee ympäristöjärjestöjen ja ympäristönhoidon valtionavustuksiin yli 17 % vähennystä verrattuna vuoden 2015 talousarvioon.

Näin suuri leikkaus avustuksiin yhdellä kertaa johtaa siihen, että toiminnan sopeutustarve vastaamaan vähenevää avustusta on huomattava ja se on tehtävä erittäin lyhyessä ajassa.

Järjestö- ja ympäristönhoitoavustusten vaikuttavuus on ollut määrärahaan suhteutettuna hyvällä tasolla. Nopea määrärahatason lasku saattaa johtaa siihen, että negatiiviset vaikutukset toimintaan muuttuvat pitkäaikaisiksi, jolloin toiminnan mahdollinen palauttaminen lähtötasolle vaikeutuu pitkällä aikavälillä.

3. Avustusten kohdentuminen

Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon, avustusten jakautuminen 2015 ja osuus kokonaisuudesta (2,1 milj. euroa):

- Ympäristönsuojelujärjestöt 759 000 euroa (36 %)
- Ympäristökasvatus ja -valistushankkeet 246 000 euroa (12 %)
- Saariston ja tunturialueiden hoitoon 716 000 euroa (34 %)
- Ympäristöjärjestöt 48 000 euroa (2 %)
- Asuntojärjestöt 331 000 euroa (16 %)

Järjestöavustukset kohdentuvat suurimmille järjestöille. Neljä suurinta (Suomen Luonnonsuojeluliitto ry, Natur och Miljö rf, Pidä Saaristo Siistinä ry, Vuokralaiset VKL ry) saivat järjestöavustusta vuonna 2015 yhteensä 1,15 milj. euroa, mikä on 55 % koko avustussummasta.

Hankeavustuksia ympäristökasvatukseen myönnettiin 2015 yhteensä 21 hankkeeseen. Suurimmat hankekohtaiset avustussummat olivat 20 000 euroa. Keskimääräinen avustus on ollut 10 000-15 000 euron luokkaa.

Esitetyt leikkaukset vaikuttaisivat luultavasti voimakkaimmin juuri suurimpiin järjestöavustuksiin, sillä pienimmillä järjestöillä toiminnan sopeutusvara on jo lähtökohtaisesti erittäin vähäinen ja leikkaukset niiden avustuksiin vaarantavat helposti koko toiminnan jatkumisen. Tilanne on leikkausten kohdentamisen kannalta vaikea.

Esitetty talousarvioaloite (lisäys 500 000 euroa) Pidä Saaristo Siistinä ry:n alusinvestointiin on ristiriidassa järjestön toimintaan kohdistuvan säästötarpeen kanssa. Eduskunnan ympäristövaliokunta esitti kannanotossaan 14.10.2015, että Pidä Saaristo Siistinä ry:n määrärahan leikkaus noin 100 000 eurolla vaarantaisi laivahenkilökunnan palkkauksen ja se tulisi perua.